

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی استان گلستان (موانع، محدودیت‌ها و راهکارهای کاربردی)

سعید سعیدی^۱، نگین جباری^{۲*}، کامبیز اسماعیل نیا^۳

چکیده

زمینه و هدف: این پژوهش باهدف کاربرست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی استان گلستان انجام شد. روش بررسی: روش تحقیق توصیفی-تحلیلی با رویکرد آمیخته (کیفی-کمی) بود. جامعه آماری شامل ۱۰ نفر از مدیران و معلمان متوسطه استان گلستان در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ در بخش کیفی و ۳۸۲ دانش‌آموز این مقطع در بخش کمی بود که به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل مصاحبه و پرسشنامه محقق ساخته بوده است. تحلیل داده‌ها در بخش کیفی از طریق نرم‌افزار MaxQDA و در بخش کمی از طریق نرم‌افزارهای SPSS و Smart PLS انجام شد.

یافته‌ها: در ارتباط با مدل کاربردی اخلاق محور ۱۹۰ مفهوم در حوزه‌های شناختی، عاطفی، مهارتی و مدیریتی، برنامه‌ریزی و دانش، تفکر و توانایی، فردی و شخصیتی و نگرش و اعتقادات دینی ارائه شد. همچنین موانع و محدودیت‌های ارائه این مدل شامل تفکر و خلاقیت، سلامت و بهداشت، اقتصاد، دفاعی و امنیتی، اجتماعی و جامعه‌شناختی، اعتقادی و دینی، فرهنگی و هنری، علمی و آموزشی و روان‌شناختی بود. با توجه به مقادیر R² میزان کل اثربخشی مؤلف‌ها بر اخلاق کاربردی برابر با ۷۵/۳ درصد است. نتیجه‌گیری: ارزیابی روش‌ها و رویکردهای مؤثر تربیت اخلاقی و ارزشی می‌تواند گام مؤثری در جهت حل معضلات مربوط به تربیت اخلاقی باشد و برنامه‌ی درسی در جنبه‌های اهداف، گزینش محتوا، سازمان‌دهی محتوا، تجارب یادگیری و مواد آموزشی با ویژگی‌های محیطی و مؤلفه‌های مدل اخلاقی شناسایی شده سازگار شود.

کلمات کلیدی: اخلاق، اخلاق کاربردی، آموزش و پرورش، تربیت رسمی و عمومی، مدارس متوسطه

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت آموزشی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران saiedis800@gmail.com
۲. نویسنده مسئول. دانشیار گروه مدیریت آموزشی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران njaba@gorganiau.ac.ir
۳. استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران kambiz.shirvani@iau.ac.ir

و گروه کاری در فضای اقتصادی نیز با چنین ویژگی‌هایی در بحران‌های جامعه بهتر بتواند عمل نمایند (۷).

در رابطه با تدوین یک برنامه عملی و کاربردی در حوزه اخلاق محور در تربیت رسمی و عمومی باید در گام نخست به تعریف اخلاق و مصادیق ارزش‌های اخلاقی بر اساس مسائل عرفی و فرهنگی جامعه پرداخت. در گام دوم، فرآیند شکل‌گیری اخلاق در افراد شناسایی شده و مؤلفه‌های اساسی رشد اخلاقی (را که شامل ادراک اخلاقی، دانش اخلاقی، عواطف اخلاقی، انگیزه اخلاقی، استدلال اخلاقی و عمل اخلاقی و سطح توانایی و قابلیت یادگیری جامعه هدف مشخص می‌شود. طی شدن این دو گام بر طراحی برنامه درسی برای تربیت اخلاقی تقدم زمانی) منطقی دارد (۸)؛ بنابراین هنگامی می‌توان بیان داشت که الگوی آموزشی از جنبه تئوریک در بحث اخلاق فاصله گرفته است که ساختار عملی در راستای پیاده‌سازی برنامه‌های اخلاقی خود ایجاد نماید (۹). به عبارتی، نظام تربیت رسمی و عمومی که با ورود دولت‌های مدرن شکل گرفته است، نیازمند توجه بیشتر به برنامه‌های عملی در حوزه آموزش رویکردهای اخلاقی در جامعه به‌ویژه در دوره‌های آموزشی است (۲). آن چیزی که مشهود است کشورهای پیشرفته دنیا روش‌های مناسبی را برای آموزش اخلاق از طریق طراحی محتوای درسی مناسب، در کنار تدوین الگوسازی مناسب از رفتارهای اخلاقی در مدارس و دوره‌های آموزشی خود مهیا کرده‌اند (۱۰). با بررسی نظام آموزشی در کشورهای توسعه‌یافته همانند ژاپن و کره جنوبی، مشخص شد که ارزش‌های اخلاقی در دوره‌های آموزشی به‌صورت منسجم و فراتر از محتوای درسی از طریق تمرین‌های عملی به دانش‌آموزان ارائه شده است، لازم به ذکر است که نظام تربیت رسمی و عمومی‌ای موفق خواهد بود که در زمینه ترویج تربیت اخلاقی در کنار مباحث تئوریک، به‌درستی زیرساخت‌های آموزش اخلاق باید مهیا شود. این زیرساخت‌ها را می‌توان در بخش‌های مختلف از جمله بهبود

رشد اخلاق و توجه به آن از اصول مهم و کلیدی در راستای پویایی یک جامعه است و توجه به مسائل و مؤلفه‌های اخلاقی در دانش‌آموزان و کودکان می‌تواند نقش کلیدی را در راستای ترویج اخلاق در جامعه داشته باشد (۱). رشد اخلاقی کودکان و نوجوانان می‌تواند مبنایی برای موفقیت در زندگی اجتماعی و شخصی آن‌ها باشد (۲). برای بهبود توجه به اخلاق در بین کودکان و نوجوانان، نهاد خانواده و مدرسه از مهم‌ترین بخش‌هایی هستند که می‌توانند گام‌های اثربخشی را در این زمینه بردارند (۳). معلمان، محتوای درسی، محیط مدارس و نحوه تعاملات در محیط آموزشی بدون شک می‌توانند در زمینه ترویج اخلاق نقش بسیار مهمی داشته باشند. این در حالی است که در ارتباط با راهبردهای تنظیمی حوزه اخلاق، یکی از مشکلات نظام آموزشی، ضعف ساختاری و ابزاری در حوزه تربیت رسمی اخلاق در مدارس است (۴). به عبارتی، با توجه به وجود سرفصل‌های اخلاق در مدارس و محتوای آموزشی، متأسفانه اهتمام جدی در مدارس در راستای بهبود بعد اخلاقی کودکان صورت نمی‌گیرد. این موضوع سبب شده است که سیاست‌گذاران حوزه آموزش به دنبال یک رویکرد منسجم مبتنی بر ترویج اخلاق در مدارس باشند (۵). در سند تحول بنیادین در حوزه آموزش، توجه به پرورش دانش‌آموزان در ابعاد مختلف و متوازن اهتمام ورزیده شده است به‌طوری‌که رشد دانش‌آموزان و کودکان باید به‌صورت متوازن در ابعاد علمی، اخلاقی و معنوی باشد که این موضوع مؤید این است که باید در کنار به‌روزرسانی در مباحث درسی و علمی، به ابعاد اخلاقی دانش‌آموزان توجه بیشتری گردد و زمینه لازم را برای پرورش ابعاد معنوی و اخلاقی دانش‌آموزان مهیا نماید (۶). هر چه مدارس در حوزه آموزش اخلاق در نظام تربیت رسمی بهتر عمل نمایند، باید این انتظار را داشت که جامعه مبتنی بر اخلاق بهبود یابد و میزان سرمایه اجتماعی، فضای کسب‌وکار

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

توانمندی و مهارت معلمان به بحث تربیت اخلاقی، افزایش برگزاری دوره‌های رفتارهای اخلاقی، ایجاد مکانیسم‌های پاداشی در قبال رفتارهای اخلاقی و ارزشی دانش‌آموزان در مدارس، ارزیابی‌های متداوم از میزان رفتارهای اخلاقی در بین دانش‌آموزان و بازخورد آن به دانش‌آموزان و موارد متعدد اشاره داشت. در ادامه، محقق بنا دارد دغدغه اصلی خود را در حوزه ارائه یک مدل کاربردی در جهت تربیت اخلاقی دانش‌آموزان در نظام تربیت رسمی و عمومی بیان نماید. هدف این پژوهش، شناسایی وضعیت موجود در کاربرد اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی و همچنین ارائه راهکارها در کاربرد اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی و در نهایت شناسایی موانع و محدودیت‌ها در کاربرد اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی است. در ادامه نیز مشخص خواهد شد که موانع و محدودیت‌ها در کاربرد اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی استان گلستان شامل چه مواردی است؟ و وضعیت موجود در کاربرد اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی استان گلستان چگونه است؟

در ادامه به برخی مطالعات انجام‌شده نظیر رشیدی و همکاران (۱۱) با عنوان تدوین الگوی مشارکت دستگاه‌ها و نهادها با نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی (مطالعه‌ای به روش فراترکیب) اشاره شده که بیان کرده‌اند ۹ شیوه کلی مشارکت در آموزش و پرورش شامل مشارکت در توسعه فناوری، مشارکت تحقیق و توسعه، مشارکت در منابع انسانی، مشارکت در ارزشیابی، مشارکت در پیاده‌سازی، مشارکت در برنامه‌ریزی، مشارکت در پاسخگویی، مشارکت مالی و مشارکت اطلاعاتی وجود دارد. همچنین نیکخوم‌نمش و همکاران (۱۲) در تحقیقی با تبیین روش آموزش اخلاقی کودک در هفت سال دوم بر اساس تعالیم اسلامی هفت روش دعا، سلام دادن، دعوت عملی، عمل به وعده، ملاحظت، اهمیت دادن به نماز و هم‌نشینی با صالحان که از روش‌های اسلامی است را معرفی کردند.

همچنین اکرمی و همکاران (۱۳) در بررسی وضعیت کنونی تربیت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان بر اساس شاخص‌های سند تحول بیان کردند که دانش‌آموزان از هر سه نوع تربیت در هر چهار حیطه شناخت، گرایش، اراده و عمل، نمره تربیت اعتقادی (۱۶/۸-۱۶)، عبادی (۱۷-۱۶/۶) و اخلاقی (۱۶-۱۵/۷) را در بازه صفر تا بیست کسب کردند. بین تربیت دینی و اخلاقی دختران و پسران هم تفاوت معناداری وجود ندارد. در مطالعه‌ای دیگر نیز حیدری زاده و همکاران (۱۴) با بررسی ابعاد و مؤلفه‌های تربیت اخلاقی در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره ابتدایی ایران ابعاد و مؤلفه‌های الگوی تربیت اخلاقی در قالب چهار عنصر عوامل مؤثر، زمینه‌ساز، بازدارنده و پیامدها تنظیم کردند. همچنین رضایی (۱۵) در بررسی و تحلیل اصول حاکم بر برنامه‌ریزی تربیت اخلاقی با تأکید بر فرآیند یاددهی-یادگیری بیان کرد که اندیشمندان حوزه اخلاق و تربیت در همه دوران اهتمام ویژه‌ای به تربیت اخلاقی و همچنین برنامه‌ریزی آن داشته‌اند. در مطالعات خارجی نیز فبرانی^۱ و همکاران (۱۶) در تحقیقی با عنوان تربیت اخلاقی دانش‌آموزان به‌عنوان «نیروی اخلاقی» در زندگی اجتماعی بیان کردند که هدف از این فعالیت‌ها این است که دانش‌آموزان باید با توجه به سطح فکری خود بهترین الگوی اخلاقی را ارائه دهند تا افرادی که دنبال می‌کنند نیز بتوانند انسان‌های اخلاقی شوند. در ادامه نیز لاپسلی و همکاران (۱) در پژوهشی با عنوان شناخت اخلاقی در نوجوانی و بزرگسالی در حال ظهور، سعی در ارائه قضاوت‌های اخلاقی در زمینه‌های اجتماعی همسالان و درون‌گروهی داشتند و در نهایت اینکه پیربهای-جتا و رامسامی^۲ (۱۷) در تحقیقی با عنوان «تربیت اخلاقی» مهارت‌ها و شایستگی‌های تربیتی در دانشگاه ماسکاریجنس (موریس) نشان دادند که الگوهای اخلاقی در محیط‌های کلاس، تعامل

1. Febriani

2. Pirbhai-Jetha & Ramsamy

بین مدرسین و فراگیران «نسل خالص» را برقرار می‌کند. نظام‌های آموزشی در دوران مدرن به‌عنوان نهادهای تربیتی و فرهنگ‌ساز فقط به انتقال بعد دانشی به دانش‌آموزان محدود نبوده و وجه‌هنجاری و ارزش‌بنیان آن‌ها نیز مطرح بوده (۱۸) و این یک اصل پذیرفته‌شده است که کارکرد مدرسه فقط به این عامل خلاصه نمی‌شود که افرادی هوشمند پرورش دهند که در دنیای رقابتی امروز بتوانند از رقبا گوی سبقت را ببرایند، بلکه در کنار این کارکرد از مدرسه انتظار می‌رود که فراگیران تحت آموزش خود را به‌گونه‌ای پرورش دهند که توانایی آن را داشته باشند که درست را از نادرست اخلاقی تشخیص دهند (۱۹). نظام تربیت رسمی عمومی در شرایط کنونی در مواجهه با موضوع تربیت اخلاقی در سطوح مختلف سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی رفتار دوگانه‌ای را در پیش گرفته است. در سطح کلان سیاست‌گذاری و بر اساس اسناد بالادستی مانند سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و مبانی نظری آن و سند ملی برنامه درسی به‌صورت مشخص به تربیت اخلاقی پرداخته و حدود و ثغور و درجه اهمیت آن را مشخص کرده است. بر اساس این اسناد ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی مهم‌ترین ساحت از بین ساحت‌های شش‌گانه تربیت محسوب می‌گردد که نه‌تنها دارای هویتی مستقل است بلکه باید در تمامی ساحت‌های دیگر نیز بروز و ظهور داشته باشند. از طرف دیگر اخلاق در بخش الگوی هدف‌های کلی برنامه‌های درسی و تربیتی و در کنار مفاهیم دیگری مانند تعقل، ایمان، علم و عمل به‌عنوان مفاهیم اصلی در نظر گرفته شده‌اند که انتظار می‌رود دانش‌آموزان طی دوره تحصیلات مدرسه‌ای، در مجموع به مرتبه‌ای از شایستگی‌های پایه در آن دست یابند. در حوزه‌های یادگیری یازده‌گانه احصاء شده در سند ملی برنامه درسی اخلاق ذیل حوزه یادگیری حکمت و معارف اسلامی تعریف شده است و در کنار اعتقادات و احکام از بخش‌های مهم این حوزه یادگیری محسوب می‌گردد. این رویکرد فراگیر

و همه‌جانبه در اسناد تحولی که بر پوشش حداکثری محتوایی این ساحت در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی دلالت دارد در عمل و در سطح خرد برنامه درسی مورد توجه قرار نگرفته است. نتایج پژوهش‌ها در این مورد نشان می‌دهد که بعد تربیت اخلاقی در ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی مهجور مانده است و این مهجوریت تا اندازه‌ای بوده است که عده‌ای حکم بر مغفول بودن برنامه درسی تربیت اخلاقی در سطح برنامه‌های درسی داده‌اند و هم جریان این ساحت تربیتی در سایر ساحت‌های تربیتی بر اساس رویکرد تلفیقی مورد تأکید در دوره ابتدایی به دلیل مشخص نبودن رویه عملی آن کارنامه موفق را برجای نگذاشته است (۸) و از طرف دیگر تاکنون برنامه درسی تربیت اخلاقی برای دوره‌های آموزش عمومی طراحی و تدوین نشده است. بر این اساس به نظر می‌رسد که مهم‌ترین خصلت حیطة تربیت اخلاقی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی خصلت گریز از برنامه‌ریزی است. از این‌رو برای پر کردن این خلأ پژوهشی و کم‌رنگ کردن این خصلت منفی در برنامه درسی تربیت اخلاقی، پژوهش حاضر می‌تواند در توسعه و پیشبرد برنامه درسی تربیت اخلاقی، علی‌الخصوص در مقطع متوسطه نظام آموزشی استان گلستان نقش مهمی داشته باشد؛ بنابراین، هدف کلی این پژوهش مطالعه اکتشافی به‌منظور کاوش و کشف عناصر اصلی برنامه اخلاق در نظام تربیت رسمی و عمومی در دوره متوسطه نظام آموزشی به‌منظور طراحی و ارائه مدل کاربردی اخلاق محور در نظام تربیت رسمی و عمومی دوره متوسطه آموزش و پرورش است که سعی شده است از نظریه داده بنیاد استفاده شود چراکه هدف روش نظریه داده بنیاد، تولید یک نظریه در قالب مجموعه‌ای از فرضیه‌های مربوط به هم است که از طریق مقایسه مستمر داده‌ها به‌دست آمده است و بسیار انتزاعی است (۲۰). در واقع پژوهشگرانی که از روش نظریه داده بنیاد استفاده می‌کنند، دغدغه و دل‌نگرانی اصلی شرکت‌کنندگان را شناسایی می‌کنند

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

و بیان می‌دارند که چگونه این دغدغه به دست آن‌ها حل می‌شود (۳). در دو دهه گذشته، استفاده از روش نظریه داده بنیاد در عرصه‌های مختلف به‌طور اعم و در حوزه تعلیم و تربیت به‌طور اخص گسترش یافته است. ولی به‌طور کلی اکثر پژوهش‌های انجام‌شده از روش استراوسی که انتقادهای زیادی به آن مانند کدگذاری محوری و چارچوب‌بندی از پیش تعیین‌شده ذهن پژوهشگر و ... وارد است بهره گرفته شده است و از روش داده بنیاد کلاسیک که در واقع روش نظریه داده بنیاد واقعی است غفلت شده است. تفاوت رویکرد گلیزری و رویکرد نظام‌مند در شکل کدگذاری داده‌ها نهفته است. در رویکرد نظام‌مند از مراحل کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده می‌شود؛ اما در رویکرد کلاسیک کدگذاری در قالب کدهای باز، انتخابی و نظری گزارش می‌گردد (۱۳). در این پژوهش از روش داده بنیاد اشتراوس (۱۹۸۷) استفاده شده است.

روش‌شناسی تحقیق

در پژوهش حاضر جهت ارائه و اعتبارسنجی مدل کاربردی اخلاق محور در نظام تربیت رسمی و عمومی در دوره متوسطه آموزش و پرورش استان گلستان از رویکرد کیفی و روش‌گردد تئوری و برای جمع‌آوری داده‌ها از روش مصاحبه عمیق متون استفاده شده است. این تحلیل بر اساس روش داده بنیاد انجام شد و ارائه و اعتبارسنجی مدل کاربردی اخلاق محور در نظام تربیت رسمی و عمومی در طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی صورت گرفت. در کدگذاری باز، داده‌ها خرد و ریز می‌شوند و این امر به محقق اجازه می‌دهد تا مقولات را شناسایی کند. در کدگذاری محوری همان داده‌ها مجدداً با ایجاد روابط بین مقولات به‌نوعی جدید به یکدیگر مرتبط می‌شوند. در کدگذاری محوری پژوهشگر یکی از مقوله‌های کدگذاری باز را به‌عنوان مقوله یا پدیده اساسی و اصلی یا هسته مرکزی فرایند مطالعه انتخاب و آن را در مرکز فرایند مورد بررسی

قرار می‌دهد و سپس سایر مقوله‌ها را به آن مرتبط می‌کند. برخی معتقدند در صورتی که هیچ‌یک از مقوله‌ها به نظر محوری نیامد یعنی اینکه انتزاعی‌تر از سایر مقوله‌ها نبود آنگاه باید برای پدیده اصلی نامی را متناسب با موضوع پژوهش انتخاب نموده و آن را مقوله محوری قرارداد. در این گام مصاحبه با معلمان و مدیران آموزش و پرورش و مدارس استان گلستان انجام شد که خروجی آن جمع‌آوری داده‌های کیفی جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات و شناسایی و اعتبارسنجی مدل کاربردی اخلاق محور در نظام تربیتی بود. بر این اساس با ۱۰ مدیر و معلم مصاحبه‌ی نیمه ساختاریافته به عمل آمد که نتایج آن به شرح جدول شماره ۱ است.

جامعه آماری در بخش کمی، شامل دانش‌آموزان مدارس دوره اول متوسطه در استان گلستان بود که بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۳ نفر برآورد شد. تحلیل داده‌های کیفی پژوهش از طریق تحلیل مضمون^۱ انجام شد. در این طرح مراحل تحلیل داده‌های کیفی گردآوری شده از طریق شناسه‌گذاری باز^۲ و شناسه‌گذاری محوری^۳ انجام شده است. با توجه به اینکه در این پژوهش شناسایی ابعاد اصلی و مؤلفه‌های مرتبط موردنظر بود، در مرحله شناسه‌گذاری باز مفاهیم شناسایی و برحسب ویژگی‌هایشان بسط داده شده است. در بخش کمی با توجه به پرسش‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در روش استنباطی، از آزمون‌های ضریب همبستگی نرم‌افزار «اس.پی.اس.اس»^۴، تحلیل عاملی تأییدی و ضرایب اعتبار، پایایی ترکیبی و متوسط واریانس استخراج‌شده مربوط به هریک از مؤلفه‌ها از اسمارت پی.آل. اس^۵ استفاده شد.

1. Thematic Analysis
2. Open Coding
3. Axial Coding
4. Spss
5. Smart PLS

جدول ۱. کد اختصاص یافته به حوزه مصاحبه در روش کدگذاری

کد اصلی	مضامین سازمان دهنده (زیر کد)	تعداد مضامین استخراجی هر مؤلفه	تعداد کل مضامین استخراجی
معلمان و مدیران (کد ۰۱)	حوزه شناختی (۰۲۱)	۳۰	۱۹۰
	حوزه مهارتی و مدیریتی (۰۲۲)	۶۰	
	حوزه تفکر و توانایی (۰۲۳)	۲۵	
	حوزه نگرش و اعتقادات دینی (۰۲۴)	۲۴	
	حوزه ویژگی‌های فردی (۰۲۵)	۱۳	
	حوزه عاطفی (۰۲۶)	۱۳	
	حوزه برنامه‌ریزی و دانش (۰۲۷)	۲۵	

نتایج تحقیق

مشارکت‌کنندگان در بخش کیفی شامل مدیران مدارس و معلمان فعال دوره اول متوسطه استان گلستان است که با تعداد ۱۰ نفر به اشباع رسید. برای تحلیل داده‌های کیفی از روش تحلیل مضمون استفاده شد. در این طرح مراحل تحلیل داده‌های کیفی گردآوری شده از طریق کدگذاری باز و محوری انجام شد. با توجه به اینکه در این پژوهش شناسایی ابعاد اصلی و مؤلفه‌ها مرتبط بود بنابراین ابعاد اصلی و مؤلفه‌ها بر اساس فرآیند کدگذاری باز و محوری داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی به دست آمد و اولویت هریک از آن‌ها بر اساس فراوانی مضامین ذکر شده در مصاحبه‌ها مشخص شد. ابزار تحلیل داده‌ها نرم‌افزار «مکس کیودا» نسخه ۲۰۲۰ بود. کد مربوط به هر گروه از معلمان و مدیران به تفکیک مشخص شد که بر اساس مشخصات آن‌ها در نزد پژوهشگر محفوظ است.

فرآیند کدگذاری باز یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها در قالب ۱۹۰ مضمون برای ۱۰ مصاحبه معلمان در ۷ حوزه سازمان دهنده دسته‌بندی شدند که تعداد مضمون‌های

استخراج شده از هر مصاحبه‌شونده به تفکیک در جدول شماره ۱ آمده است که مفاهیم استخراجی از مصاحبه‌ها به صورت جزئی‌تر در جدول شماره ۲ ارائه شده است. در ارتباط با تحلیل مقوله‌های مربوط با وضعیت موجود در کاربست اخلاق محوری با مضامین فوق در نظام تربیت رسمی و عمومی اظهار داشتند که از ۷۷ مضمون تشکیل شده که با حذف مضامین تکراری ۳۰ مضمون ذکر شده در جدول شماره ۳ شکل دهنده این مفهوم هستند که در قالب ۶ مؤلفه به شکل مقوله‌های فرعی قرار گرفتند که به شکل زیر می‌باشند.

در ادامه در راستای سؤال دوم مقاله حاضر، در ارتباط با تحلیل مقوله‌های مربوط با موانع و محدودیت‌های مدل کاربردی اخلاق محور در آموزش و پرورش استان گلستان می‌توان بیان کرد که این مقوله از ۱۴۴ مضمون تشکیل شده که با حذف مضامین تکراری ۱۱۰ مضمون در جدول شماره ۴ شکل دهنده این مفهوم هستند که در قالب ۱۰ مؤلفه به شکل مقوله‌های فرعی قرار گرفتند که به شکل زیر می‌باشند.

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی ...

جدول ۲. ابعاد و مؤلفه‌های برگرفته از دیدگاه معلمان برای مدل کاربردی اخلاق محور

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
حوزه شناختی	دارا بودن قدرت ارزشیابی	اشراف به محتوای اخلاقی و روش‌های تربیتی
	سازگاری و برقراری ارتباط	شناخت دانش آموز و آگاهی روان‌شناختی فردی
	تقویت روحیه و نگرش مثبت	تقویت مهارت‌های فردی
	مدیریت کلاس درس	مدیریت کلاس درس
	تشویق و ایجاد انگیزه و نگرش مثبت	تشویق و ایجاد انگیزه و نگرش مثبت
	برقراری ارتباط سازنده	برقراری ارتباط سازنده
	دارا بودن مهارت‌های ورزشی و هنری	دارا بودن مهارت‌های ورزشی و هنری
	ایجاد فضای مناسب برای تدریس	ایجاد فضای مناسب برای تدریس
	استفاده از روش‌های تدریس فعال	استفاده از روش‌های تدریس فعال
	نظارت بر فرایند تدریس	نظارت بر فرایند تدریس
حوزه مهارتی و مدیریتی	دارا بودن صلاحیت‌های مرتبط با حرفه معلمی	دارا بودن صلاحیت‌های مرتبط با حرفه معلمی
	یادگیرنده مادام‌العمر بودن و به‌روز بودن	یادگیرنده مادام‌العمر بودن و به‌روز بودن
	توجه به علائق و توانمندی‌های کودک	توجه به علائق و توانمندی‌های کودک
	توجه به توانایی‌ها و قابلیت‌ها	توجه به توانایی‌ها و قابلیت‌ها
	تجربیات و ارزش‌های حرفه‌ای	تجربیات و ارزش‌های حرفه‌ای
حوزه تفکر و توانایی	تلاش در جهت دستیابی به اهداف آموزش و پرورش	تلاش در جهت دستیابی به اهداف آموزش و پرورش
	رعایت کردن شئون اسلامی	رعایت کردن شئون اسلامی
	تشویق دانش‌آموزان به مسائل دینی و مذهبی	تشویق دانش‌آموزان به مسائل دینی و مذهبی
	نمود رفتاری یک الگوی اسلامی	نمود رفتاری یک الگوی اسلامی
حوزه نگرش و اعتقادات دینی	دارا بودن اخلاق اسلامی	دارا بودن اخلاق اسلامی
	دارا بودن صلاحیت‌ها و شایستگی	دارا بودن صلاحیت‌ها و شایستگی
	پوشش معلم و آراستگی ظاهری	پوشش معلم و آراستگی ظاهری
حوزه ویژگی‌های فردی	رعایت بهداشت فردی و محیط	رعایت بهداشت فردی و محیط
	قانون‌مدار بودن	قانون‌مدار بودن
	داشتن ویژگی‌های شخصیتی مثبت	داشتن ویژگی‌های شخصیتی مثبت
	پایبندی به ارزش‌های جامعه	پایبندی به ارزش‌های جامعه
	دارا بودن نظم کاری و مرتب بودن برنامه درسی	دارا بودن نظم کاری و مرتب بودن برنامه درسی
	سطح بالای روانشناسی فردی و شغلی	سطح بالای روانشناسی فردی و شغلی
	علاقه و نگرش مثبت به شغل معلمی	علاقه و نگرش مثبت به شغل معلمی
	داشتن صبر و حوصله کافی در کلاس درس	داشتن صبر و حوصله کافی در کلاس درس
	توجه به تفاوت‌های فردی	توجه به تفاوت‌های فردی
	همدلی و همدردی با دانش‌آموزان	همدلی و همدردی با دانش‌آموزان
حوزه عاطفی	داشتن سلامت روان	داشتن سلامت روان
	روحیه گذشت و فداکاری	روحیه گذشت و فداکاری
	ایجاد نشاط در کلاس	ایجاد نشاط در کلاس
	استفاده از جملات و کلمات مناسب	استفاده از جملات و کلمات مناسب

ابعاد و مؤلفه‌های مدل کاربردی اخلاق محور از دیدگاه معلمان

جدول ۳. مضمون‌های برگرفته از مدل کاربردی برای بحث اخلاق در آموزش و پرورش

مغیبر	پاسخ	مضمون (مفهوم)
مدل کاربردی برای بحث اخلاق در آموزش و پرورش	بهره‌گیری از آموزش‌های نوین	شیوه‌های آموزشی نوین (آموزش مجازی)؛ لزوم بازنگری در نظام آموزشی کشور؛ بهره‌گیری از روش‌های اصیل ایرانی - اسلامی؛ حذف یکنواختی سیستم آموزش؛ رفع محدودیت‌های آموزشی
	لزوم برنامه‌ریزی اساسی و عملیاتی	ارائه برنامه‌ریزی بلندمدت؛ ارائه یک طرح کلان؛ ارائه برنامه شفاف
	در نظرگیری شرایط آموزشی	پذیرش شیوه آموزش توسط جامعه آموزشی؛ توجه به شرایط مدارس؛ توجه به شرایط معلمان و مدیران؛ توجه به شرایط دانش‌آموزان؛ توجه به نیازهای روز جامعه
	رعایت ابعاد سبک زندگی ایرانی اسلامی	مسائل اقتصادی؛ مسائل اجتماعی؛ مسائل فرهنگی و هنری؛ مسائل آموزشی؛ مسائل اخلاقی و اعتقادی
	الگو گیری و شاخص سازی	رعایت الگوها و مؤلفه‌های برنامه‌ریزی صحیح و موفق؛ زمان بر بودن پذیرش الگوی جدید توسط جامعه؛ ارائه یک الگوی اجرایی مناسب؛ توجه به تمام ابعاد زندگی ایرانی - اسلامی؛ توجه به الگوهای رفتاری حضرت علی (ع)؛ الگو گیری از نهج البلاغه؛ الگو گیری از قرن کریم
	نظرسنجی	بهره‌گیری از نظر علمی دین؛ مطالعه روان‌شناختی نوجوانی و جوانی؛ مطالعه کتاب در حوزه سبک زندگی اسلامی؛ بهره‌گیری از صاحب‌نظران در حوزه برنامه درسی؛ بهره‌گیری از نظر کارشناسان تاریخ ایران باستان

جدول ۴. مضمون‌های برگرفته از موانع و محدودیت‌های مدل کاربردی اخلاق محور

مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	مضمون (مفهوم)
موانع و محدودیت‌های مدل کاربردی اخلاق محور در آموزش و پرورش - گیلستان	موانع و محدودیت‌های تفکری و خلاقیت	تفکر و خلاقیت؛ تلاش و کوشش؛ خلاقیت فردی و اجتماعی؛ تفکر اجتماعی؛
	موانع و محدودیت‌های اجتماعی و جامعه‌شناختی	تعاملات اجتماعی؛ هنجارهای اجتماعی؛ مسئولیت‌پذیری اجتماعی؛ پایبندی به خانواده؛ الگوهای مصرفی و نمادهای منزلتی (مثل دکوراسیون، تلفن، اتومبیل، مسکن و املاک و...)؛ نقش‌های اجتماعی (مثل اجتماعی بودن، نقش‌های خانوادگی و خویشاوندی، نقش‌های فردی و اجتماعی و روابط شغلی و حرفه‌ای)؛ ارزش‌های اجتماعی (مثل قانون‌گرایی، احترام، خوشبختی و سعادت، قدرت مداری، امنیت و آسایش، ثروت‌گرایی، تخصص‌گرایی، تقسیم‌کار، کار و تلاش فردی و جمعی، آینده‌نگری و گذشته‌نگری، جمع‌گرایی و فردگرایی و...)؛ معنویت‌گرایی، دنیاگرایی، تقواگرایی؛ پوشش ظاهری، ساده زیستی، پرهیز از تجملات، رعایت حجاب؛ خدامحوری، دین‌داری، کمک به فقرا؛ امر به معروف و نهی از منکر؛ سیاحت و زیارت؛ باورها و اعتقادات قلبی، هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، خداشناختی؛ اخلاق، صبر و بردباری، اعتدال و میانه‌روی، صلح‌رحم؛ دوری از اسراف و تحذیر، راست‌گویی و صداقت، دوری از گناه و دروغ‌گویی؛ رایت ابعاد اعتقادی (نماز، روزه، حج و...) و خویش‌داری؛
	موانع و محدودیت‌های روان‌شناختی	الگوهای رفتاری؛ صفات و رفتارهای درونی؛ الگوهای افکاری و گفتاری؛ بازی و تفریح
	موانع و محدودیت‌های زمان‌شناختی	الگوهای زمان‌شناختی؛ زمان برنامه‌ریزی؛ زمان طراحی، زمان اجرا؛ زمان ارزیابی
	موانع و محدودیت‌های دفاعی و امنیتی	الگوسازی دفاعی و امنیتی؛ مسائل سیاسی؛ انتظارات شهری و روستایی؛ حفاظت و صیانت از مرزها
	موانع و محدودیت‌های علمی و آموزشی	الگوسازی علمی و دانشی؛ راهبردهای آموزشی و پژوهشی؛ مسائل تربیتی و آموزشی؛ محتوای آموزشی و کتاب‌ها درسی؛ مدیریت نظام آموزشی کشور؛ روش تدریس و برنامه‌ریزی درسی در قالب نظام آموزشی؛ به‌روزرسانی امکانات آموزشی و دانشگاهی
	موانع و محدودیت‌های سلامت و بهداشت	سلامتی و بهداشت فردی؛ خواب و استراحت؛ لذت‌های زندگی؛ فعالیت‌های بدنی و تغذیه
	موانع و محدودیت‌های اقتصادی	اقتصاد خانواده و جامعه؛ شغل و کسب درآمد؛ کیفیت دخل و خرج؛ املاک و مسکن
	موانع و محدودیت‌های فرهنگی و هنری	آداب و رسوم و سنت‌های ایرانی؛ الگوهای فرهنگی (مثل نمادهای مدرن، سنتی، جهانی، ملی، بومی و محلی)؛ الگوسازی فرهنگ ایرانی اسلام؛ الگوسازی هنر ایرانی اسلامی

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

موانع و محدودیت‌های فرهنگی و هنری (۶ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های علمی و آموزشی (۷ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های روان‌شناختی (۴ مفهوم) است. در ادامه به جهت ارائه راهکارهای مناسب در راستای اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی استان گلستان می‌توان بیان کرد که این مقوله از ۷۷ مضمون تشکیل شده که با حذف مضامین تکراری ۴۷ مضمون ذکر شده در جدول شماره ۵ شکل‌دهنده این مفهوم هستند که در قالب ۶ مؤلفه به شکل مقوله‌های فرعی قرار گرفتند که به شکل زیر می‌باشند:

باتوجه به جدول شماره ۴ مؤلفه‌های اصلی موانع و محدودیت‌های مدل کاربردی اخلاق محور در آموزش و پرورش استان گلستان شامل ۱۰ مؤلفه از جمله موانع و محدودیت‌های تفکر و خلاقیت (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های سلامت و بهداشت (۵ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اقتصادی (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های دفاعی و امنیتی (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اجتماعی و جامعه‌شناختی (۷ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اعتقادی و دینی (۱۰ مفهوم)،

جدول ۵. مضمون‌های برگرفته راهکارهای کاربردی اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی

مقوله اصلی	مقوله‌های فرعی	مضمون (مفهوم)
راهکارهای کاربردی اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی	شیوه و روش	روش‌های تربیتی؛ تضمین سلامت؛ روش پاسخ‌دهی؛ روش آموزش (فرایندهای رسمی و غیررسمی، بومی‌سازی موازین و استانداردها و تجربه‌اندوزی در روش‌های آموزشی)؛ روش ارزشیابی؛
	یادگیری و یاددهی	فعالیت‌های یادگیری؛ فرصت یادگیری؛ راهبردهای یاددهی-یادگیری (شامل نقش معلم و دانش‌آموزان و رویکردهای فعال در تدریس فعالانه)؛ مدیریت یادگیری
	ارزیابی برنامه‌ریزی آموزشی	ارزیابی آموزش؛ محدودیت برنامه‌ریزی و ارزش‌های اخلاقی؛ محدودیت‌ها در قالب اصول و قواعد اسلامی (نگرش صحیح به ویژگی‌های و شایستگی‌های معلمان و ارزشیابی)؛ طراحی برنامه درسی؛ تدوین برنامه درسی.
	اهداف و مهارت‌ها	علم و آگاهی (توانایی‌ها و تجربه و مهارت)؛ مهارت‌های تعلیم و تربیت (عملکردهای تربیتی، گروه‌بندی، کارکردهای چندگانه، اصول اخلاقی)؛ اهداف سبک زندگی ایرانی-اسلامی (دربرگیرنده انتظارات و مقاصد آموزشی، هدف‌گیری متناسب با موازین اسلامی)؛ اهداف تربیتی و آموزشی (اهداف اقتصادی، تدبیر اهداف آموزشی)؛ ارتباط محتوا و اهداف آموزشی؛ اهداف نظام آموزش و پرورش
	تناسب محتوا	اصول آموزشی؛ اصول تربیتی (هستی‌شناختی، خانواده، معنویت)؛ مفاهیم آموزشی (مواد و منابع و مفاهیم)؛ محتوای آموزشی (اعتدال‌گرایی در محتوای آموزشی، اقتصاد)؛ سازمان‌دهی محتوای آموزشی؛ محتوا سازی اسلامی
	زمان و مکان آموزش	زمان و مکان انعطاف‌پذیر؛ زمان شناختی؛ فضای آموزشی و امکانات آموزشی؛ بهره‌گیری از شیوه اسلامی و محیط ایرانی

آموزش (۶ مفهوم) است. در ادامه مباحث به لحاظ ارزیابی مؤلفه‌ها و مضامین شناسایی شده فوق ابتدا به بررسی سطح روایی و پایایی مؤلفه‌ها پرداخته شده و سپس بعد از طراحی پرسشنامه طبق این مضامین به توزیع و تحلیل پرسشنامه‌ها در بین دانش‌آموزان پرداخته شده است که از این طریق بتوان

باتوجه جدول شماره ۵ راهکارهای کاربردی اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی و عمومی شامل ۶ مؤلفه است که شامل شیوه و روش (۶ مفهوم)، یادگیری و یاددهی (۵ مفهوم)، ارزیابی برنامه‌ریزی آموزشی (۸ مفهوم)، اهداف و مهارت‌ها (۱۰ مفهوم)، تناسب محتوا (۱۲ مفهوم) و زمان و مکان

(۱۹۷۵) مشخص شده است و مقادیر آن در جدول شماره ۶ گزارش شده است. به این ترتیب با توجه به تعداد نفراتی که در تعیین روایی محتوایی مشارکت می‌کنند، یک CVI وجود دارد و هر قدر که تعداد اعضای مشارکت‌کننده بیشتر باشد، CVI مورد پذیرش مقدار کمتری خواهد داشت.

نظرات دو سطح آموزش نظام تربیت رسمی و عمومی (معلمان و دانش‌آموزان) را ارزیابی سطح اخلاق کاربردی اندازه‌گیری کرد. برای تعیین نسبت روایی محتوایی از فرمول زیر استفاده شد:

$$CVR = \frac{n_e - n/2}{n/2}$$

تفسیر مقدار CVI مورد پذیرش بر اساس تعداد متخصصانی که به ارزیابی گویه‌های مقیاس پرداخته‌اند، توسط لاوشه

جدول ۶. حداقل مقدار نسبت روایی محتوایی قابل قبول بر اساس تعداد متخصصان ارزیابی‌کننده پرسشنامه

تعداد متخصصان	مقدار CVI	تعداد متخصصان	مقدار CVI	تعداد متخصصان	مقدار CVI
۵	۰/۹۹	۱۱	۰/۵۹	۲۵	۰/۳۷
۶	۰/۹۹	۱۲	۰/۵۶	۳۰	۰/۳۳
۷	۰/۹۹	۱۳	۰/۵۴	۳۵	۰/۳۱
۸	۰/۷۵	۱۴	۰/۵۱	۴۰	۰/۲۹
۹	۰/۷۸	۱۵	۰/۴۹		
۱۰	۰/۶۲	۲۰	۰/۴۲		

جدول ۷. روایی مضامین سازمان دهنده‌ی پرسشنامه تحقیق

ردیف	مضامین سازمان دهنده	مقدار cvi
۱	احترام به دیگران	۱
۲	برتری جویی و رقابت طلبی	۱
۳	رعایت احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	۱
۴	سازگاری اجتماعی	۱
۵	سازگاری فردی	۱
۶	شجاعت اخلاقی	۱
۷	صادق بودن	۱
۸	عدالت و انصاف	۱
۹	مسئولیت‌پذیری	۱
۱۰	همدردی با دیگران	۱
۱۱	وفاداری	۱

ارائه شده است.

بعد از انجام مراحل فوق، نسبت روایی محتوایی برای هر گویه و هر مؤلفه به تفکیک محاسبه گردید که نتایج آن در جدول شماره ۷ گزارش شده است.

ضرایب استاندارد

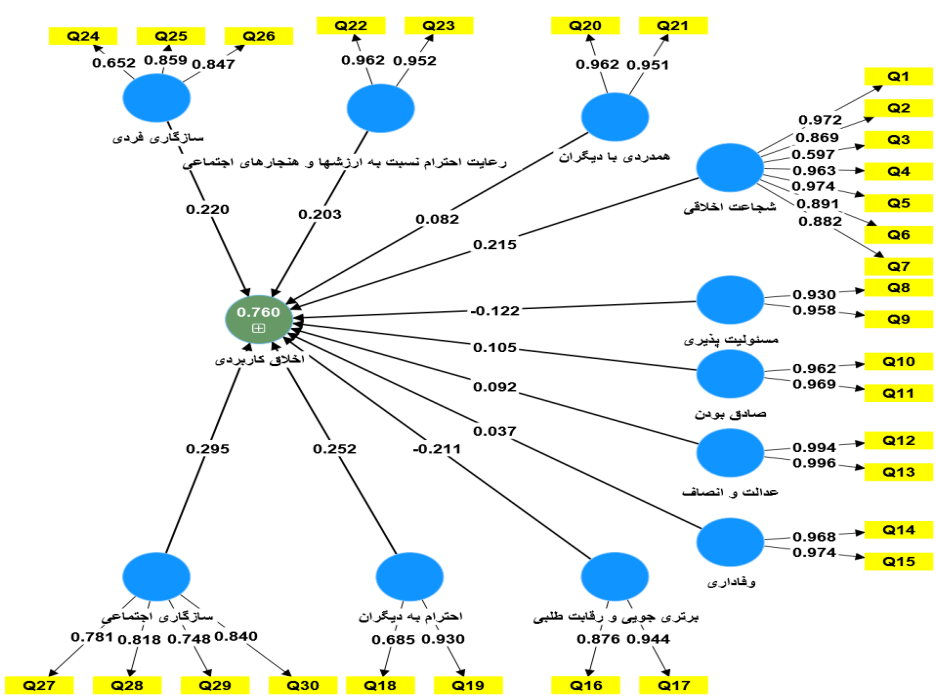
همان‌طور که در شکل ۲ مشخص است همه گویه‌ها در همه مؤلفه‌ها به جز مؤلفه همدردی با دیگران (۱/۷۹۷)، مؤلفه

بعد از بررسی روایی محتوایی کمی، روایی سازه مقیاس با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد که نتایج در ادامه

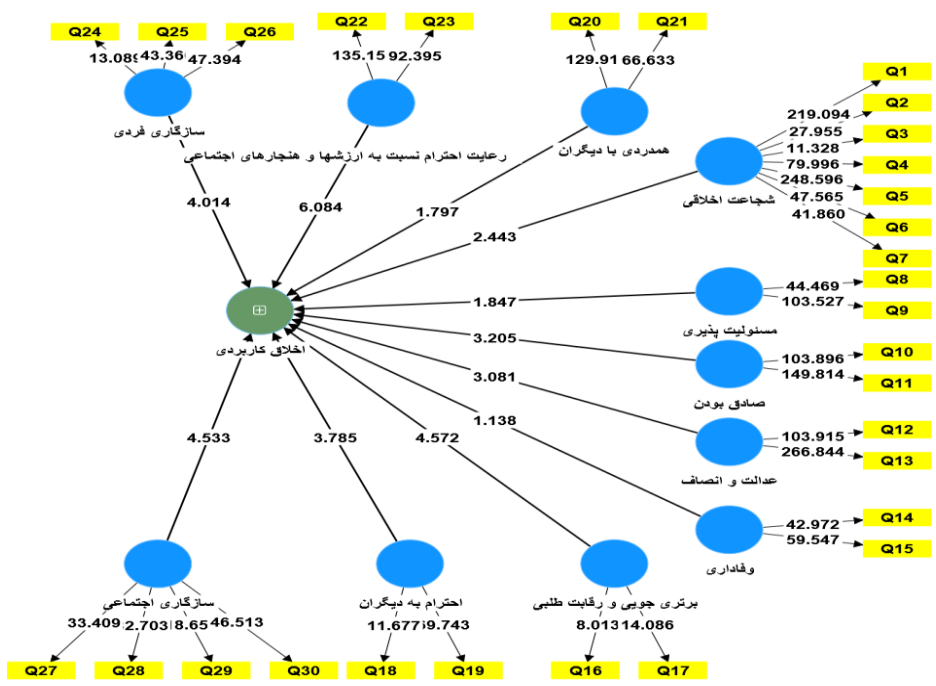
کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

ضریب t بالاتر از ۱/۹۶ هستند.

مسئولیت‌پذیری (۱/۸۴۷) و مؤلفه وفاداری (۱/۱۳۸) دارای

نمودار ۱. مدل اندازه‌گیری برازش شده بارهای عاملی مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده مدل اخلاق کاربردی در حالت

نمودار ۲. مدل اندازه‌گیری برازش شده بارهای عاملی مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده مدل اخلاق کاربردی در حالت ضرایب

گویه‌هایی که ضریب تمیز کمتر از ۰/۷۰ داشتند لازم است که حذف شوند. بر این اساس همان‌طور که در جدول شماره ۸ مشاهده می‌شود، همه گویه‌ها دارای ضریب بالاتر از ۰/۷۰ بودند و مورد تأیید قرار گرفتند.

جدول ۸. ضرایب همبستگی گویه‌ها با نمره کل مقیاس و آلفای کرونباخ

مؤلفه‌ها	ضریب همبستگی	آلفای کرونباخ
احترام به دیگران	۰/۲۵۲	۰/۷۳۹
برتری جویی و رقابت طلبی	-۰/۲۱۱	۰/۸۰۱
رعایت احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	۰/۲۰۳	۰/۹۰۹
سازگاری اجتماعی	۰/۲۹۵	۰/۸۱۲
سازگاری فردی	۰/۲۲۰	۰/۷۱۶
شجاعت اخلاقی	۰/۲۱۵	۰/۹۵۱
صادق بودن	۰/۱۰۵	۰/۹۲۷
عدالت و انصاف	۰/۰۹۲	۰/۹۹۰
مسئولیت‌پذیری	-۰/۱۲۲	۰/۸۸۰
همدردی با دیگران	۰/۰۸۲	۰/۹۰۸
وفاداری	۰/۰۳۷	۰/۹۳۹

جدول ۹. ضرایب اعتبار، پایایی ترکیبی و متوسط واریانس استخراج‌شده مربوط به هریک از مؤلفه‌ها (n=۳۸۲)

مؤلفه‌ها	تعداد گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	ضریب پایایی همگون (rho)	متوسط واریانس استخراج‌شده
احترام به دیگران	۲	۹۳/۶۷	۱۱/۷۸	۰/۷۳۹	۰/۷۹۶	۰/۷۰۸	۰/۶۶۷
برتری جویی و رقابت طلبی	۲	۱۰۳/۹	۲۱/۵۷	۰/۸۰۱	۰/۹۰۶	۰/۸۸۲	۰/۸۲۹
رعایت احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	۲	۸۸/۷	۱۶/۴۱	۰/۹۰۹	۰/۹۵۶	۰/۹۱۷	۰/۹۱۶
سازگاری اجتماعی	۴	۸۷/۲۱	۲۲/۰۳	۰/۸۱۲	۰/۸۷۵	۰/۸۲۵	۰/۶۳۶
سازگاری فردی	۳	۹۰/۴۳	۱۹/۳۳	۰/۷۱۶	۰/۸۳۳	۰/۷۸۱	۰/۶۲۷
شجاعت اخلاقی	۷	۹۴/۳۲	۱۴/۹۸	۰/۹۵۱	۰/۹۶۲	۰/۹۷۳	۰/۷۸۶
صادق بودن	۲	۱۳۱/۷۰	۲۵/۶۲	۰/۹۲۷	۰/۹۶۵	۰/۹۳۳	۰/۹۳۲
عدالت و انصاف	۲	۸۶/۱۹	۱۵/۹۴	۰/۹۹۰	۰/۹۹۵	۱/۰۰۷	۰/۹۹۰
مسئولیت‌پذیری	۲	۹۴/۵۹	۱۶/۸۵	۰/۸۸۰	۰/۹۴۳	۰/۹۲۱	۰/۸۹۲
همدردی با دیگران	۲	۱۰۹/۰۳	۲۲/۵۶	۰/۹۰۸	۰/۹۵۶	۰/۹۱۹	۰/۹۱۶
وفاداری	۲	۱۲۹/۰۳	۱۹/۹۶	۰/۹۳۹	۰/۹۷۰	۰/۹۴۶	۰/۹۴۲

صورت هر شرط روایی همگرا وجود خواهد داشت. پایایی ترکیبی با استفاده از فرمولی که توسط یورسکاگ ارائه شده نیز قابل محاسبه است. ضریب پایایی همگون (rho) نیز برای

پایایی ترکیبی یا روایی همگرا زمانی وجود دارد که پایایی ترکیبی از ۰/۷ بزرگ‌تر باشد. همچنین پایایی ترکیبی باید از میانگین واریانس استخراج‌شده بزرگ‌تر باشد. در این

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

سنجش پایایی درونی سازه‌ها است. همچنان که چین (۱۹۹۸) معتقد است ضریب Rho نسبت به آلفای کرونباخ از اطمینان بیشتری برخوردار است. مقدار این ضریب باید بیش از ۰/۷ باشد. مقادیر آلفای کرونباخ نیز باید بیش از ۰/۷ و مقادیر میانگین واریانس استخراج‌شده باید بیشتر از ۰/۵ باشد تا مورد تأیید قرار گیرد. همان‌طور که نتایج جدول شماره ۹ نشان

می‌دهند آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی هر یک از مؤلفه‌های موردبررسی بالاتر از ۰/۷۰ و متوسط واریانس استخراج‌شده هر یک از مؤلفه‌ها بالاتر از ۰/۶۰ است که این نتایج حاکی از اعتبار درونی پرسشنامه است. همسانی درونی کل پرسشنامه با آلفای کرونباخ نیز ۰/۹۱ محاسبه شد. در ادامه نیز به جهت برازش مدل فوق ضرایب نکویی برازش مدل ذکر شده است.

جدول ۱۰. نتایج نیکویی برازش مدل اندازه‌گیری مربوط به هریک از مؤلفه‌ها (n=۳۸۲)

مؤلفه‌ها	آماره t	F ²	Q ²	R ²	
				R ²	R ² تعدیل شده
احترام به دیگران	۳/۷۸۵	۰/۰۸۷	۰/۵۰	۰/۷۶۰	۰/۷۵۳
برتری جویی و رقابت طلبی	۴/۵۷۲	۰/۰۵۴	۰/۷۶		
رعایت احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی	۶/۰۸۴	۰/۱۱۳	۰/۳۸		
سازگاری اجتماعی	۴/۵۳۳	۰/۰۸۶	۰/۱۵		
سازگاری فردی	۴/۰۱۴	۰/۰۶۰	۰/۶۶		
شجاعت اخلاقی	۲/۴۴۳	۰/۰۱۶	۰/۲۷		
صادق بودن	۳/۲۰۵	۰/۰۲۲	۰/۰۵		
عدالت و انصاف	۳/۰۸۱	۰/۰۲۶	۰/۷۹		
مسئولیت‌پذیری	۱/۸۴۷	۰/۰۱۱	۰/۹۱		
همدردی با دیگران	۱/۷۹۷	۰/۰۰۷	۰/۱۸		
وفاداری	۱/۱۳۸	۰/۰۰۴	۰/۷۴		

همان‌طور که در جدول شماره (۱۰) مشاهده می‌شود مقادیر آماره تی برای تمامی مؤلفه‌ها به‌جز مسئولیت‌پذیری، همدردی با دیگران و وفاداری از مقدار ۱/۹۶ بزرگ‌تر است و در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است و با توجه به مقادیر R² قابل‌ذکر است که در بین مؤلفه‌ها میزان کل اثربخشی این مؤلفه‌ها بر اخلاق کاربردی برابر با ۷۵/۳ درصد است. همچنین مقدار آماره (استون-گیسر) قدرت پیش‌بینی مدل در سازه‌های درون‌زا را مشخص می‌کند. مدل‌هایی که دارای برازش ساختاری قابل‌قبول هستند، باید قابلیت پیش‌بینی متغیرهای درون‌زای مدل را داشته باشند. بدین معنی که اگر در یک مدل، روابط بین سازه‌ها به‌درستی تعریف شده باشند، سازه‌ها تأثیر کافی بر یکدیگر گذاشته و از این راه فرضیه‌ها به‌درستی تأیید شوند.

نتایج این آزمون در جدول شماره (۱۱) نشان داده شده است. هنسلر و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به‌عنوان مقادیر قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند. این مقدار برای تمامی متغیرها دارای قدرت پیش‌بینی متوسط تا قوی بود که متوسط و قوی بودن این مقادیر نشان‌دهنده تناسب پیش‌بینی برای این سازه‌ها است. جدول فوق شاخص‌های برازش مدل پژوهش را نشان می‌دهند. با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده، داده‌های جمع‌آوری‌شده برای اندازه‌گیری متغیرهای پنهان از کفایت و برازش لازم برخوردارند و در نتیجه، نتایج حاصل از برآورد مدل پژوهش، قابل‌اتکا و مورد اعتماد است.

جدول ۱۱. معیارهای نیکویی برازش مدل پژوهش

متغیرها	محدوده قابل قبول	مقدار مشاهده شده	نتیجه
SRMR	کمتر از ۰/۰۸ (Hu & Bentler, 1999)	۰/۰۱۵	برازش مناسب
d-ULS	کمتر از ۰/۹۵ (Henseler et al, 2015)	۰/۵۰۸	برازش مناسب
d-G1	کمتر از ۰/۹۵ (Henseler et al, 2015)	۰/۲۹۶	برازش مناسب
d-G2	کمتر از ۰/۹۵ (Henseler et al, 2015)	۰/۲۸۹	برازش مناسب
Chi-square	بیشتر از ۱/۹۶ (Hu & Bentler, 1999)	۸۶۵۹/۶۵۴	برازش مناسب
NFI	بیشتر از ۰/۲۵ (Bonett & Bentler, 1999)	۰/۳۴	برازش مناسب

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج بخش مصاحبه مشخص شد که در ارتباط با مضامین مدل کاربردی اخلاق محور از دیدگاه معلمان می‌توان مضامین مختلفی نظیر حوزه‌های شناختی، عاطفی، مهارتی و مدیریتی، برنامه‌ریزی و دانش، تفکر و توانایی، فردی و شخصیتی و نگرش و اعتقادات دینی را نام برد که هرکدام دربرگیرنده مفاهیمی می‌باشند که به تفکیک در ستون مربوط به مفاهیم بیان شده است که در مجموع تعداد ۱۹۰ مضمون در قابل ۷ حوزه فوق معرفی شد و در قسمت کمی (پرسشنامه) باتوجه به مؤلفه‌های از پیش تعیین شده طبق نظریات علمی مشخص شده در فایل پرسشنامه نیز از بین ۱۱ مؤلفه موردبررسی شامل شجاعت اخلاقی، مسئولیت‌پذیری، صادق بودن، عدالت و انصاف، وفاداری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، احترام به دیگران، همدردی با دیگران، رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، سازگاری فردی و سازگاری اجتماعی تنها ۸ مؤلفه شامل احترام به دیگران، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، رعایت احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی، سازگاری اجتماعی، سازگاری فردی، شجاعت اخلاقی، صادق بودن و عدالت و انصاف مورد تأیید قرار گرفتند. نتایج به‌دست‌آمده با نتایج مطالعات رشیدی و همکاران (۱۱)، نیکخوم‌نش و همکاران (۱۲)، اکرمی و همکاران (۱۳)، حیدری زاده و همکاران (۱۴)، رضایی (۱۳۹۹)، غلامپور و همکاران (۲۱)، فبرینی و همکاران (۱۶)، لاپسلی و همکاران (۱)،

پی‌ربهای-جتا و رامسامی (۱۷)، اسپنلرت و همکاران (۷)، میندل و همکاران (۲)، همخوانی دارد. در ارتباط با وضعیت موجود مدل کاربردی اخلاق محور در نظام تربیت رسمی و عمومی نیز به جهت به‌کارگیری مسائل و مؤلفه‌های اخلاقی می‌توان بیان کرد که این مقوله از ۴۱ مضمون تشکیل شده که با حذف مضامین تکراری ۲۸ مضمون ذکر شده در قالب ۸ مؤلفه شامل برنامه‌ریزی، تعیین اهداف، دستیابی به اخلاق، شیوه تربیت، امر به معروف و نهی از منکر، ایجاد انگیزه، تعاملات و مسئولیت‌پذیری معرفی شد. در تبیین نتایج می‌توان بیان کرد که نظام‌های آموزشی در دوران مدرن به‌عنوان نهادهای تربیتی و فرهنگ‌ساز فقط به انتقال بعد دانشی به دانش‌آموزان محدود نبوده و وجه هنجاری و ارزش بنیان آن‌ها نیز مطرح بوده و این یک اصل پذیرفته شده است که کارکرد مدرسه فقط به این عامل خلاصه نمی‌شود که افرادی هوشمند پرورش دهند که در دنیای رقابتی امروز بتوانند از رقبا گوی سبقت را برابند، بلکه در کنار این کارکرد از مدرسه انتظار می‌رود که فراگیران تحت آموزش خود را به‌گونه‌ای پرورش دهند که توانایی آن را داشته باشند که درست را از نادرست اخلاقی تشخیص دهند. به‌عبارت‌دیگر، در صورتی که وظیفه مدرسه را تربیت نسل نواخته بدانیم و همچنین اگر جامعیت اصطلاح تربیت را بپذیریم که فراتر از توجه به توسعه علمی شخصیت کودکان است، کارکرد نهاد مدرسه فراتر از توزیع دانش خواهد بود. بر همین اساس تربیت اخلاقی همیشه یکی از اهداف

کاربست اخلاق محوری در نظام تربیت رسمی...

اصلی و پایدار در نظام‌های آموزشی در سطح دنیا بوده است و آموزش اخلاقیات و ارزش‌ها به‌عنوان یک مسئولیت مهم و سنگین بر دوش نظام‌های آموزشی و تربیتی جهان احساس می‌شود و مدارس نمی‌توانند و نباید در برابر موضوع اخلاق ساکت باشند. به‌طورکلی الگوی برنامه درسی تربیت اخلاقی به‌عنوان الگوی مطلوب در واکنش به کاستی‌هایی که در فرایند تربیت اخلاقی در حال حاضر وجود دارد و باهدف چرخش از فرایند تدریس صرف ارزش‌ها به تربیت اخلاقی طراحی شده است. تعریف محدود از اخلاق در فرایند تربیت اخلاقی و محدود کردن اخلاق به سطح شناخت و محصور کردن محتوا در حوزه دانش مهم‌ترین کاستی موجود در این حیطه محتوایی است که در این برنامه درسی تلاش گردید تا با مبنا قرار دادن اخلاق به‌عنوان شایستگی اخلاقی علاوه بر تأکید بر سایر ابعاد تحول اخلاقی مانند نگرش و عمل اخلاقی این کاستی و ضعف پوشش داده شود. از طرف دیگر برای دستیابی به اهداف تربیت اخلاقی باید از همه ظرفیت‌های مدرسه البته در هماهنگی و هارمونی باهم استفاده گردد. به همین دلیل باید از محدود کردن حلقه یادگیری به سطح کلاس درس و انحصار مسئولیت تربیت اخلاقی به شخص معلم بر حذر بود. از این‌رو این برنامه درسی پیشنهاد می‌کند که برای تربیت اخلاقی کارآمد باید از پتانسیل همه حلقه‌های یادگیری موجود در یک برنامه درسی مانند دیسپلین محوری و ظرفیت تلفیق خرد در سطح سایر دروس و تلفیق کلان با کل مدرسه بهره برد. برای دستیابی به این مهم نیاز است تا همه افرادی که به‌نوعی در فرایند تربیت اخلاقی به‌صورت صریح یا ضمنی درگیر هستند اهمیت این ساحت از یادگیری و نسبت آن با سایر ساحت‌های تربیت را درک کرده و با وظایف و مأموریت‌های خود در این خصوص آشنا باشند. از این‌رو برنامه رشد حرفه‌ای منابع انسانی البته با تأکید بر معلم، جزء لاینفک این برنامه درسی خواهد بود.

در ارتباط با تحلیل مقوله‌های مربوط با موانع و محدودیت‌های

مدل کاربردی اخلاق محور در آموزش و پرورش استان گلستان مشخص شد که این مقوله از ۱۴۴ مضمون تشکیل شده که با حذف مضامین تکراری ۱۱۰ مضمون در قالب ۱۰ مؤلفه شامل موانع و محدودیت‌های تفکر و خلاقیت (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های سلامت و بهداشت (۵ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اقتصادی (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های دفاعی و امنیتی (۴ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اجتماعی و جامعه‌شناختی (۷ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های اعتقادی و دینی (۱۰ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های فرهنگی و هنری (۶ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های علمی و آموزشی (۷ مفهوم)، موانع و محدودیت‌های روان‌شناختی (۴ مفهوم) است که در تبیین این نتایج قابل‌ذکر است که یکی از مسائل مهم و پیچیده‌ای که امروزه نظام‌های آموزشی و تربیتی ایران به‌ویژه جوامع دینی و مذهبی با آن روبه‌رو می‌باشند، تحقق مفهوم اخلاق کاربردی و اخلاقی است. به سخن دیگر، بحث اخلاقی کردن انسان‌ها از دغدغه‌های اصلی هر نظام آموزشی است. اخلاق کاربردی و اخلاق باید متناسب با اهداف، مبانی و روش‌های برگرفته از دین مبین اسلام عرضه گردد. هدف مهم و نهایی دین و اخلاق، پرورش انسان‌هایی هدایت یافته، پاک و میرزا از هرگونه آلودگی، به‌منظور رسیدن به هدف نهایی خلقت، یعنی قرب الی الله است زیرا سعادت و کمال جز در قرب الی الله میسر نمی‌شود. علاوه بر هدف کلی، اهداف جزئی نیز وجود دارند که زمینه‌ساز رسیدن به هدف کلی می‌باشند برای دستیابی به اخلاق قرآنی و سعادت و کمال جاودانه، انسان از مسئولیت‌ها و وظایفی برخوردار است این وظایفی است که فرد در برابر خدا، خود، دیگران، یا نظام خلقت دارد. ارزش تمام کارهای اخلاقی انسان به دلیل وجود اختیار در انسان است سومین مبنا در اخلاق کاربردی، وجود اختیار در انسان است و معرفت‌پذیری یکی دیگر از مبانی اخلاق کاربردی است که جز استعدادهای ویژه انسانی به شمار می‌آید. در آموزه‌های

به حساب آید. باتوجه به یافته‌های به‌دست‌آمده پیشنهادی‌های کاربردی زیر به جهت بهبود فرایند اجرای اخلاق کاربردی پیشنهاد می‌شود:

۱. بر اساس یافته‌های روش‌های ارزشیابی اخلاقی پیشنهاد می‌شود که در کلاس درس از پوشه فعالیت با محتوای اخلاق کاربردی برای هر دانش‌آموز استفاده شود و امکان بازخورد مناسب و به‌موقع و تأکید بر ارزشیابی کیفی فراهم شود؛

۲. بر اساس یافته‌های تشویق به مباحث اخلاق محور، پیشنهاد می‌شود که از تلاش‌های دانش‌آموزان نه در مقایسه باهم بلکه هر فرد نسبت به خودش تقدیر به عمل آید و دانش‌آموزان با توجه به فرآیند انجام دادن امور پژوهش باتوجه به معیارهای اخلاق کاربردی به‌جای تمرکز بر نتایج و برونداد تشویق شود؛

۳. بر اساس یافته‌های تحقیق در زمینه برقراری ارتباطات اخلاقی دانش‌آموزان با منابع علمی، پیشنهاد می‌شود که دانش‌آموزان به منابع علمی گوناگون برای دستیابی به پاسخ سؤالات و انجام دادن پژوهش مرتبط با مفاهیم سبک ایرانی و اسلامی دسترسی داشته باشند و دانش‌آموزان باهمتایان مدرسه خود و مدارس هم‌جوار برای به اشتراک‌گذاری نتایج حاصل از پژوهش ارتباط برقرار کنند.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهشور و تمامی استادان و دانشجویانی که در این پژوهش یاریگر نویسندگان بودند، قدردانی و تشکر می‌شود.

اخلاق کاربردی و اخلاقی علاوه بر جنبه‌های فردی زندگی، بر ابعاد اجتماعی زندگی نیز تأکید شده است. از دیدگاه اسلامی، ارتباط با دیگران و اجتماعی بودن یک شاخص مهم به حساب می‌آید. از شاخص‌های اجتماعی خانوادگی می‌توان به حقوق پدر و مادر و همسر و فرزندان اشاره نمود به همین جهت در باب ارتباط با دیگران و اجتماعات انسانی، مواردی همچون احترام به معلم و راهنما و اعطای حق شاگردان و خیرخواهی دیگران، گشایش مشکل همسایگان، دستگیری از درماندگان و ایتم، مستضعفین و برخورد صحیح با کفار و مشرکین و منافقین، بسیاری از موارد دیگر شاخص‌های اخلاق کاربردی و اخلاقی است که هر انسانی باید این مفاهیم اخلاق کاربردی و اخلاقی را سرلوحه زندگی اجتماعی خویش قرار دهند و جامعه‌ای مزین به اخلاق قرآنی را به وجود بیاورند و امکان جداسازی فضائل از رذایل را در رفتارشان ایجاد کنند.

آنچه در امر اخلاق و ارزش‌ها مهم است، علاوه بر تأکید بر ضرورت توجه به اخلاقیات و ارزش‌ها، توجه به روش‌ها و رویکردهای درست آموزش اخلاقی و ارزشی است. بسیاری از تردیدها و ابهاماتی که نسبت به اخلاق و ارزش‌ها وجود دارد، نه لزوماً به خاطر تردید در ضرورت، بلکه به خاطر تردید نسبت به روش‌های آموزش و تربیت اخلاقی در مدارس و دیگر نهادهای مربوط است. این تردید نیز خود ناشی از فقدان مدل خاص و روشن تربیت اخلاقی و ارزشی است؛ بنابراین، تبیین و ارزیابی روش‌ها و رویکردهای مؤثر تربیت اخلاقی و ارزشی می‌تواند گام مؤثری در جهت حل معضلات مربوط به تربیت اخلاقی و ارزشی

References

- Lapsley D, LaPorte E, Kelley K. Moral cognition in adolescence and emerging adulthood. In L. J. Crockett, G. Carlo, & J. E. Schulenberg (Eds.), *APA handbook of adolescent and young adult development*, American Psychological Association. 2023.p. 123–138).
- Meindl P, Quirk A, Graham J. Best Practices for School-Based Moral Education. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*. 2018; 5(1):3-10.
- Glaser B. *Doing Grounded Theory: Issues and Discussions*. Sociology Press. Mill Valley, CA. 2018
- Sherwood J, Anthony T. Ethical conduct in indigenous research: it's just good manners. In *Indigenous Research Ethics: Claiming Research Sovereignty Beyond Deficit and the Colonial Legacy*. Emerald Publishing Limited. 2020
- Saeedi Rizvani M. Examining the opinions of the authors of secondary school religious books, religious teachers and fourth year high school students in Mashhad about the desirability of the content of secondary school religious books. Master's thesis. Tehran: Faculty of Educational Sciences, University of Tehran. 2014 [In Persian].
- Mahdavi Koni MR. starting points in practical ethics, published by Farhang Islamic Publishing House, 19th edition. 2017. [In Persian].
- Schnellert L, Davidson SF, Donovan BL. Working towards relational accountability in education change networks through local indigenous ways of knowing and being. *Cogent Education*. 2022; 9(1): 2098614.
- Ram S, Mehrmohammadi M, Sadeghzadeh Gham-sari A, Talaei E. Self-control education for children ages 7 to 14: Which logic and approach. *Journal of Applied Issues on Islamic Education Issues*. 2017; 2 (3): 87-116[In Persian].
- Aghili SR, Alam El-Hadi J, Fathi K. Designing a Model of Moral Education Curriculum in the Elementary Course of Iran's Educational System, *Teaching Research*. 2018; 6(4): 1-23[In Persian].
- Heslep RD. *Moral Education for Americans*. Westport, CT: Praegar. 2015
- Rashidi A, Rahmati MH, Khanifar H, Nadri N. Develop a Model for the Participation of Institutions and Institutions with the Formal and Public Education System (A Meta-Synthesis Study). *Educational and Scholastic studies*. 2022; 11(1), 403-423. [In Persian].
- Nikhooanesh A, Izadi M, Rafiei Shamsabadi H, Vakili N. An Explanation of Moral Training of Children in the Second Seven-Years phase on the Basis of Islamic Teachings. *Scientific Journal of Islamic Education*. 2021; 29(50): 279-299. [In Persian].
- Akrami SK, Delavar A, Temski MR. Investigation of the current state of religious and moral education of students based on the indicators of the document of change" biannual scientific journal of educational sciences from the perspective of Islam. 2021; 9(16): 126-150[In Persian].
- Heidarizadeh N, Esmaili Z, Farajollahi M, Safaei T. Evaluation of the dimensions and components of moral education in the formal and general education system of Iran's elementary school, *Journal of Education in Law Enforcement Sciences*. 2020; 8(28)): 177-201[In Persian].
- Rezaei M. Investigation and analysis of the principles governing the planning of moral education with an emphasis on the teaching-learning process, 7th Scientific Research Conference on the Development and Promotion of Educational Sciences and Psychology in Iran. 2020; 1-25[In Persian].
- Febriani S, Nevi F, Emilia S, Khoerunisa A, Sari IP, Asbari M. Students Moral Education as' Moral Force'in Social Life. *Journal of Information Systems and Management (JISMA)*. 2023; 2(1), 8-14.
- Pirbhai-Jetha N, Ramsamy S. Cultivating Social Skills and Competence Through Digital Drama: A Case Study at Université des Mascareignes (Mauritius). In *Proceedings of the 6th International Conference on Advance Computing and Intelligent Engineering*. Springer, Singapore. 2023.p. 521-531.
- Berkowitz MW, Bier MC. Research-based character education. *Annals of the American Academy of Political and social Science*. 2015; 591: 72–85.
- Anderson D. Character Education: Who is Responsible? *Journal of Instructional Psychology*. 2014; 27(3): 139- 159.
- Glaser B. *Basics of Grounded Theory Analysis: Emergence vs. Forcing*. Sociology Press. Mill Valley, CA. 2012
- Gholampour M, Poursafari H, Farastkhah M, Aiti M. Explanation of the Ethical Education Components of Teacher-Student based on Upstream Documents of Farhangian University. *Ethics in Science and Technology*. 2021; 15 (4): 86-95[In Persian].

The Application of Ethics in the Formal and Public Education System of Golestan Province (Obstacles, Limitations and Practical Solutions)

Saied Saiedi¹, Negin Jabari^{2*}, Kambiz Ismail Nia³

Abstract

Background and objective: This research was conducted with the aim of applying ethics in the formal and public education system of Golestan province.

Methods and Materials: The research method was descriptive-analytical with a mixed approach (qualitative-quantitative). The statistical population included 10 secondary school principals and teachers of Golestan province in 1402-1403 in the qualitative section and 382 students of this level in the quantitative section, who were selected by stratified random method. The data collection tools include interviews and researcher-made questionnaires. Data analysis was done in the qualitative part through MaxQDA software and in the quantitative part through SPSS and Smart PLS software.

Results: In connection with the applied model of ethics, 190 concepts were presented in the fields of cognitive, emotional, skill and management, planning and knowledge, thinking and ability, individual and personality, and attitude and religious beliefs. Also, the obstacles and limitations of presenting this model included thinking and creativity, health and hygiene, economy, defense and security, social and sociological, belief and religion, cultural and artistic, scientific and educational and psychological. According to R2 values, the total effectiveness of the authors on practical ethics is equal to 75.3%

Conclusion: Evaluating the effective methods and approaches of moral and value education can be an effective step towards solving problems related to moral education and the curriculum in terms of goals, content selection, content organization, learning experiences and educational materials with environmental characteristics and components. Adapt the identified ethical model.

Keywords: Spiritual Health, Policy Making, Meta-Analysis

1. PhD Student of Educational Management Department, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran

saiedis800@gmail.com

2*. corresponding author. Associate Professor, Department of Educational Management, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran

njaba@gorganiau.ac.ir

3. Assistant Professor, Educational Management Department, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran

kambiz.shirvani@iau.ac.ir